

Werkprogramma Financieel Stabiliteitscomité 2013¹

Onderwerp 1: Financiering van de Nederlandse bankensector

De Nederlandse bankensector is sterk afhankelijk van marktfinanciering. Het percentage leningen dat banken niet met de inleg van deposito's kunnen financieren neemt de komende jaren door groei van het spaargeld en de gematigde kredietgroei naar verwachting licht af, maar blijft nog altijd hoog. De afhankelijkheid van marktfinanciering maakt Nederlandse banken kwetsbaar voor vertrouwensverlies. In het licht van het ongunstige marktsentiment herzien banken hun financieringsprofiel. De noodzakelijke vermindering van de afhankelijkheid van marktfinanciering vergt grote aanpassingen van de bankbalansen die de kredietverlening en daarmee de economische groei onder druk kunnen zetten.

Naast het terugdringen van de marktafhankelijkheid proberen banken de onzekerheid voor financiers te beperken door meer onderpand te geven. Een toenemend aandeel van de balans raakt daardoor beklemd. Banken geven zo zekerheden prijs aan een selecte groep gedekte financiers ten koste van de overige crediteuren. Hoewel er verschillen zijn tussen instellingen, is de gemiddelde activabeklemming van het Nederlandse bankwezen met veertien procent internationaal gezien laag. Als de trend van toenemende activabeklemming doorzet, kan de bereidheid van ongedekte crediteuren om financiering te verlenen, afnemen en kunnen ongedekte financieringskosten oplopen.

In dit project worden de financiële stabiliteitsrisico's van de financieringsmix van het Nederlandse bankwezen in kaart gebracht. Daarnaast wordt ingegaan op maatregelen die deze risico's kunnen mitigeren. Hierbij wordt onder andere gekeken naar de financieringsmix van banken, de drijfveren van investeerders, en het functioneren van financieringsmarkten.

Onderwerp 2: Vormgeving van macroprudentieel beleid

De financiële crisis heeft duidelijk gemaakt dat autoriteiten vaak onvoldoende in staat waren om systeemrisico's te mitigeren. Deels was dit te wijten aan een gebrek aan inzicht in de verwevenheid van het financiële systeem. Anderzijds kon vaak niet krachtig worden opgetreden tegen geïdentificeerde risico's, omdat centrale banken en toezichthouders daarvoor geen mandaat en bevoegdheden hadden of omdat het politieke draagvlak ontbrak.

Macroprudentieel beleid vraagt om een heldere wettelijke verankering van de verantwoordelijkheid voor dit beleid, en voldoende bevoegdheden om systeemrisico's te kunnen monitoren en, indien nodig,

¹ Dit werkprogramma is vastgesteld op 17 december 2012. Het comité kan zijn werkprogramma aanpassen wanneer nieuwe inzichten en ontwikkelingen daar aanleiding toe geven.

maatregelen te treffen. Nederland heeft, net als vele andere landen, een begin gemaakt met een versterking van het macroprudentieel beleid (o.a. door oprichting van het FS comité). Daarnaast komen uit hoofde van de CRR/CRD IV binnenkort enkele macroprudentiële instrumenten beschikbaar (o.a. de contra-cyclische kapitaalbuffer en de SIB buffer).

Het ontwikkelen van een integrale visie op de gewenste institutionele inrichting en het benodigde instrumentarium kan de effectiviteit van het macroprudentieel beleid verder versterken.

- **Institutionele inrichting.** Financiële cycli hebben een sterk nationaal karakter. Dit vraagt om nationaal macroprudentieel beleid dat past bij de nationale structurele en conjuncturele omstandigheden. Vooral voor de landen in de eurozone, waar de wisselkoers als aanpassingsinstrument ontbreekt, speelt macroprudentieel beleid een belangrijke rol bij het tegengaan van onevenwichtigheden en het vergroten van de weerbaarheid van het financiële stelsel. Een belangrijke vraag is wat de gewenste institutionele vormgeving van macroprudentieel beleid in Europa is. Een voorwaarde bij de bevoegdheidsverdeling tussen nationale en Europese autoriteiten is dat de verantwoordelijke autoriteiten een sterke prikkel hebben om de opbouw van risico's tegen te gaan. De oprichting van een Europese bankenunie, waarin het toezicht op Europese banken is belegd bij de ECB, vergroot zowel de complexiteit als de urgentie van dit vraagstuk.
- **Macroprudentiële instrumenten.** Welke instrumenten zijn nodig om effectief macroprudentieel beleid te kunnen voeren? Behalve de op banken gerichte instrumenten uit de CRR/CRDIV kan ook worden gedacht aan instrumenten die zich richten op andere onderdelen van het financiële stelsel, of direct aangrijpen op activiteiten van de financiële sector. En behalve de solvabiliteit van instellingen vormt ook de liquiditeitspositie van instellingen een belangrijke potentiële bron van systeemrisico's. In dit project zal worden geanalyseerd welke instrumenten minimaal nodig zijn, hoe ze moeten worden vormgegeven en geïmplementeerd, en hoe ze zich tot elkaar verhouden. Daarnaast is van belang wie in Nederland bevoegd wordt tot het inzetten van deze instrumenten.

Onderwerp 3: Transparantie van de financiële sector

De beschikbaarheid van adequate informatie is een belangrijke voorwaarde voor financiële stabiliteit. Informatie is noodzakelijk om risico's goed te kunnen beprijzen en kan bijdragen aan het vertrouwen in het financiële stelsel. Gebrek aan informatie speelde een belangrijke rol in de crisis. In de aanloop naar de crisis sloot de beschikbare informatie onvoldoende aan bij de toegenomen complexiteit van financiële instellingen, markten en instrumenten, waardoor een goede inschatting van risico's werd bemoeilijkt. Ook het verloop van de crisis zelf is beïnvloed door gebrekkige informatie. Onzekerheid over de financiële positie van tegenpartijen draagt bij aan verdere besmetting van de crisis, en

belemmert het herstel van vertrouwen.

In reactie hierop zijn internationaal diverse initiatieven genomen om transparantie in het financiële stelsel te bevorderen. Transparantie kan op verschillende manieren worden bevorderd:

- Vergroten van transparantie van financiële instellingen. Instellingen zouden meer en vaker informatie kunnen publiceren over exposures, risico's, waarderingen, tegenpartijen, etc.
- Vergroten van transparantie van financiële markten. Door regulering van markten en verbetering van de infrastructuur (bijvoorbeeld verplichte afhandeling via centrale tegenpartijen) kan meer informatie beschikbaar komen over prijsvorming, transactievolumes etc..
- Vergroten van transparantie over financiële producten. Informatie over de werking en risico's van complexe financiële producten dient voor alle marktpartijen vrij beschikbaar te zijn.
- Vergroten van transparantie van toezichthouders, bijvoorbeeld door meer informatie over financiële instellingen te publiceren.

In dit project wordt ingegaan op de volgende vragen:

- Welke lessen kunnen worden getrokken uit recente ervaringen met het publiceren van gegevens over financiële instellingen en markten?
- Onder welke voorwaarden kan transparantie de financiële stabiliteit bevorderen? In hoeverre dient onderscheid te worden gemaakt tussen transparantie in normale tijden en transparantie in tijden van crisis?
- Welke mate van transparantie is gewenst voor het Nederlandse financiële stelsel?
- Hoe kunnen toezichthouders bijdragen aan de gewenste transparantie, hetzij door het stellen van eisen aan instellingen, hetzij door het zelf publiceren van financiële informatie?